

הגמרא מספרת שלאחר פטירתו של רב אסי התקבצו התלמידי החכמים ואמרו את השמועות החדשות שנאמרו נמפיו של רב אסי, בכדי שלא ישתכחו וכך מובא בגמרא (שם יג.):

כי נח נפשיה דרב אסי, עיילו רבנן לנקוטינהו לשמעתתיה:

- א. א"ל ההוא מרבנן ור' יעקב שמיה, הכי א"ר אסי א"ר מני: **כשם שאין אשה נקנית בפחות מש"פ, כך אין קרקע נקנית בפחות מש"פ**. אמרו ליה, והתניא: אף על פי שאין אשה נקנית בפחות מש"פ, קרקע נקנית בפחות מש"פ! א"ל: כי תניא ההיא - בחליפין, דתניא: קונין בכלי ואף על פי שאין בו שוה פרוטה.
- ב. הדור יתבי וקאמרי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן, אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן: **וקשין לעולם יותר מדור המבול**, שנאמר: אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף פרצו ודמים בדמים נגעו..
- ג. הדור יתבי וקאמרי, הא דתנן: האשה שהביאה חטאתה ומתה - יביאו יורשין עולתה, אמר רב יהודה אמר שמואל: והוא שהפרישתה מחיים, אבל לא הפרישתה מחיים - לא, אלמא קסבר שיעבודא לאו דאורייתא, אמר רב אסי א"ר יוחנן: **אף על גב שלא הפרישה מחיים**, אלמא קסבר שיעבודא הוה דאורייתא.

שלוש הלכות נאמרו בבית המדרש. ונשאלת השאלה מדוע דווקא שלושת ההלכות הללו? האם יש קשר ביניהם? ועוד מדוע נאמרו לאחר פטירתו?

ההלכה הראשונה היא, שאין הקרקע נקנית בפחות מפרוטה, והדבר נלמד מקניין אשה. דנו האחרונים האם מדובר בפרוטה בתורת קניין (ט"ז), או פרוטה כתחילת הפירעון (סמ"ע), ואין פרוטה יכולה לקנות קרקע בתורת קניין בעלמא. אך נראה שנקודת החידוש דווקא בהשוואה בין הקרקע לאשה. חז"ל למדו ג"ש בין השדה אשר קנה אברהם, לבין קניין האשה בכסף. ולפי הה"א סכום הכסף אינו נקבע עפ"י הקרקע, אלא רק יכולת הקניין בכסף (הרשב"א ד"ה אמרו) שואל זאת כשאלה, שלפי הה"א אשה צריכה להיקנות בפחות משווה פרוטה).

ע"כ את קניין הכסף למדים מקניין הקרקעות, ואת סכום הכסף למדים מהאשה, משום שבפחות משווה פרוטה היא 'לא מקניא נפשא'. נראה שמשמעות הדברים נובעת מהקשר הפנימי ביניהם. הרב קוק מבאר שיצר העריות מקנה לאדם את הקשר לנקודת הנצחיות שבו, משום שע"י באים חיים לעולם, בניים ובני בניים. גם בקרקעות יש בחינה של נצח "והארץ לעולם עומדת", הקשר בין הקרקע לאשה מופיעה בחז"ל בצורות שונות (כגון אשה קרקע עולם). **והסיבה היא שגם הקרקע וגם האשה מבטאים יכולת של פעולה ועשייה מצד אחד, ומצד שני הופעה של הנצח.**

שאדם קונה דבר, הוא בעצם מקשר אותו אליו בצורה של הוצאה מהכוח אל הפועל. ולכן הקניין הוא בכסף, אברהם השקיע כסף בקרקע שכבר הובטחה לו מהאלוקים. ההשקעה מלמטה היא מתחילה בשדה, אך מאידך הסכום נקבע ע"י המקנה, וכך האשה קובעת את הסכום של הפרוטה כאמור.

הלכה שנייה, אמר שמואל שכל מי שאינו בקיא בענייני גיטין וקידושין לא יעסוק בהם, שלא יביא תקלה לעולם. ומוסיף רב אסי ביטוי חריף, שאנשים שאינם בקיאים ועוסקים בענייני גיטין וקידושין **קשים יותר מדור המבול!** אשר השחיתו כל בשר דרכם על הארץ. ויש לשאול, מדוע חטאם חמור מחטא דור המבול? ותירצו המפרשים (עיי' ריטב"א, ראב"ד, מהרש"א ועוד) בכמה אופנים שונים. ואולי השוני הוא לא בחומרת החטא, אלא בענישה. דור המבול השחית כל בשר דרכו על הארץ, וע"כ נחרב העולם ע"י המבול, והתחיל העולם להיווצר מחדש. אך לאחר המבול, קיבלנו הבטחה שמבול לא יהיה יותר, ובצורה פשוטה לא יהיה יותר איפוס של העולם וחזרה מחדש. כלומר, אם נוצר ע"י עסק אי הבקיאים בענייני גיטין, הדבר יהיה לנצח. ונראה לענ"ד שע"כ **אמר רב אסי, שהם קשים יותר מדור המבול, שיכולים ח"ו להרבות ממזרים נצחיים.**

הלכה שלישית, נחלקו אמוראי בבל ואמוראי א"י בדין יולדת שהביאה חטאת ומתה, האם היורשים שלה מחויבים להפריש ולהביא עולתה? רב יהודה ושמואל פסקו שאין צורך להביא את עולתה, ורבי יוחנן פסק שיש ליורשים להפריש ולהביא את עולתה. ופסק רב אסי כרבי יוחנן, ולכאורה יש להקשות, מה החידוש של רב אסי בזה? הרי זהו הלכה מפי רבי יוחנן!

נראה לענ"ד שהחידוש הוא כמו מי פוסקים בנידון, כמו חכמי בבל או א"י. ואולי גם נקודת המחלוקת תתבאר עפ"י אותן ההשקפות. בבבל רואים את הירושה כסכום כספי המנותק ממקורו, כלומר ערך כסף הירושה הוא כמו מתנה מההורים. אך בא"י יש בחינה שונה של ירושה, כירושת הנחלות. כלומר, 'יורש כרעיה דאבוה' הבן ממשיך את הוריו במציאות. ולכן בארץ הנחלות מושג הירושה מקבל משמעות שונה לא מתנה, אלא חובה, וע"כ חייב הבן להפריש את עולת אמו היולדת. **ולכן כל הופעת הירושה לשיטת רב אסי היא מגלמת בתוכה יסוד נצחי**, מהורים לבנים עד נצח נצחים. ופסק רב אסי שהוא בכלל מחכמי בבל, כחכמי ארץ ישראל.

נראה לענ"ד שהכי מתאים בפטירת תלמיד חכם לעסוק בעניינים הנצחיים שהוא השאיר בעולם, ואלו הם אותם ההלכות בהם דנו החכמים (והדבר מלמד את כל המושג של פטירה ומוות בעולם של גדולי ישראל).